

Inni, a zarazem tacy sami

Anna Wojtczak

Scenariusz zajęć **Poradnik metodyczny do wychowania przedszkolnego**

opracowany w ramach projektu:

„Tworzenie zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w zakresie rozwoju umiejętności uniwersalnych dzieci i uczniów oraz kompetencji kluczowych niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2022

Redakcja merytoryczna: Piotr Mazur
Redakcja językowa i korekta: Eduexpert sp. z o.o.
Projekt graficzny i projekt okładki: Eduexpert sp. z o.o.
Redakcja techniczna i skład: Eduexpert sp. z o.o.

Weryfikacja i odbiór niniejszej publikacji: Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie

w ramach projektu: *Weryfikacja i odbiór zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w zakresie rozwoju umiejętności uniwersalnych dzieci i uczniów oraz kompetencji kluczowych niezbędnych do poruszania się na rynku pracy*

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2022

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl

Poziom edukacyjny:

wychowanie przedszkolne

Temat zajęć:

Inni, a zarazem tacy sami

Grupa/czas trwania zajęć:

pięciolatki i sześciolatki, w tym dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE), 30–40 min (z możliwością wydłużenia)

Cele ogólne:

- poszerzenie wiedzy na temat tolerancji i niepełnosprawności;
- kształtowanie tolerancji wobec innych osób;
- rozwijanie w dzieciach otwartości wobec odmienności;
- budowanie otwartości na pracę zespołową z osobami niepełnosprawnymi;
- rozwijanie umiejętności szukania rozwiązań sytuacji problemowych.

Cele operacyjne:**Dziecko:**

- wymienia rodzaje niepełnosprawności i je rozumie;
- wciela się w rolę w czasie ćwiczeń;
- wskazuje zachowanie, które jest tolerancyjne;
- rozumie znaczenie słowa szacunek i empatia wobec odmienności;
- wypowiada się na temat obejrzanego filmu;
- wykonuje plakat zachęcający do zachowań tolerancyjnych.

Metody:

- rozmowa kierowana, metoda praktyczna i eksponująca, doświadczanie, dyskusja.

Dziecko z zaburzeniami lękowymi będzie mogło mieć opory wobec ćwiczeń/zabaw/prac realizowanych metodami praktycznymi, lecz można przydzielić mu rolę obserwatora lub opiekuna. Decydując się na doświadczanie, poszerzy swój wachlarz zachowań w sytuacjach dla niego trudnych.

Formy pracy:

- praca w parach, praca w grupach, praca zbiorowa.

Dziecko z zaburzeniami lękowymi, pracując w parach, będzie czuło się bardziej bezpieczne, wykonując wspólne zadania.

Środki dydaktyczne:

- kanał [Duże sprawy w małych głowach](#) (dostęp 9.09.2022) w serwisie YouTube;
- karty pracy;
- szaliki, długie sznurowadła i opaski na oczy;
- piosenka dostępna w serwisie YouTube pt. [Kolorowe dzieci](#) (dostęp 9.09.2022) Majki Jeżowskiej;
- arkusz papieru z narysowaną kulą ziemską;

- farby, kartki;
- napisy „TOLERANCJA” w różnych językach, symbole: mózg i szkielet, białe i czarne karteczki, medale z emotką, papierowe serduszka i kółka, mazaki.

Strategie sprzyjające rozwijaniu umiejętności samodzielnego uczenia się i odpowiedzialności za własne efekty edukacyjne:

- strategia percepcyjno-wyjaśniająca i percepcyjno-innowacyjna.

Dzieci poprzez doświadczanie różnych niepełnosprawności rozwijają swoją empatię wobec innych. W czasie dyskusji uczą się wyrażać swoją opinię i ją argumentować. Biorą odpowiedzialność za własne działania i wzajemnie motywują się do wspólnych przedsięwzięć. Potrafią dokonać oceny koleżeńskiej.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Część wstępna

Zapoznanie z tematem zajęć – doskonalenie kompetencji rozumienia i tworzenia informacji, osobistych, społecznych i w zakresie uczenia się i przedsiębiorczości. Nauczyciel zaprasza dzieci do kręgu i wita się z nimi ulubioną metodą. Wprowadza je do tematu zajęć, prosząc, by połączyły się w pary i obejrzały się wzajemnie, a następnie wymieniły informacjami, jakie różnice w wyglądzie i zachowaniu dostrzegają u siebie. W dalszej kolejności zaprasza do kręgu i zadaje pytanie, np.: Czy różnice, które dostrzegacie, sprawiają, że nie jesteście w stanie ze sobą się przyjaźnić lub bawić? Dzieci swobodnie wyrażają swoje uwagi i spostrzeżenia.

Następnie nauczyciel zaprasza dziesięcioro uczestników i każdemu mocuje taśmą dwustronną po jednej literze ze słowa TOLERANCJA na klatce piersiowej. Pozostałe dzieci siedzące w kręgu prosi, by z rozsypanych liter na koszulkach kolegów/ koleżanek ułożyły hasło zajęć. Prowadzący, zanim wyjaśni uczestnikom zabawy znaczenie tego wyrazu, odnosi się do zasobu wiedzy podopiecznych, ich zrozumienia słowa.

Część właściwa

Praca z filmem. Metoda eksponująca – doskonalenie kompetencji tworzenia i rozumienia informacji, cyfrowych, osobistych, społecznych i w zakresie uczenia się, przyrodniczych, świadomości i ekspresji twórczej. Nauczyciel zaprasza wychowanków do obejrzenia krótkiej animacji pt. *Duże sprawy w małych głowach*, w której występują dwie siostry Zosia i Ania. Prosi, by dzieci skupiły swoją uwagę na tym, jak zachowywały się koleżanki Zosi na podwórku i jak reagowała sama Zosia oraz jej siostra Ania. Każdemu dziecku nauczyciel daje dwa kółka z podpisami Zosia i Ania oraz mazak.

Po obejrzeniu filmu dzieci mają narysować na kółkach emocje dziewczynek. Nauczyciel zwraca się z prośbą, by podniosły kółka do góry, by inni mogli zobaczyć ich emotikony. Zwraca się do dzieci z zapytaniem, co zauważyły, pokazując swoje znaki emocji. W dalszej części zajęć prowadzący sprawdza poziom zrozumienia oglądanego filmu, robi to przez zadawanie pytań dotyczących Zosi i tego, czego wspólnie z siostrą doświadczyła. Kolejno zadaje dzieciom pytanie: Ania w filmie użyła sformułowania, że Zosia jest niepełnosprawna intelektualnie, czy wiecie co to znaczy? Nauczyciel prowadzi swobodną rozmowę odnoszącą się do wiedzy i doświadczeń wychowanków. Wprowadza drugie pojęcie: niepełnosprawni ruchowo. Następnie wyświetla dwa slajdy, na jednym są dzieci

niepełnosprawne intelektualnie, na drugim niepełnosprawne ruchowo. Nauczyciel kieruje pytanie do dzieci, czy są w stanie rozpoznać rodzaje niepełnosprawności na slajdzie. Pokazuje dwa obrazki: mózg – jako symbol niepełnosprawności umysłowej – i szkielet – jako symbol niepełnosprawności fizycznej. Zaprasza do tablicy chętne dzieci, by przymocowały mózg obok osób niepełnosprawnych umysłowo i szkielet obok osób niepełnosprawnych fizycznie. Później nauczyciel prowadzi rozmowę z dziećmi na temat różnic w niepełnosprawności ruchowej, a niepełnosprawności umysłowej. Dzieci w tej części zajęć okazują sobie tolerancję i zrozumienie dla różnorodności. Rozwijają swoją obywatelską odpowiedzialność społeczną, która wpływa na kształtowanie umiejętności samodzielnego uczenia się i odpowiedzialności za własne efekty edukacyjne.

Wchodzenie w rolę. Doświadczenie – doskonalenie kompetencji społecznych osobistych i w zakresie uczenia się, tworzenia i rozumienia informacji, przedsiębiorczości, świadomości i ekspresji twórczej. Nauczyciel zaprasza dzieci do szeregu zabaw, w których doświadczą, czym jest niepełnosprawność i jak ważna jest empatia, zrozumienie osób z niepełnosprawnością. Dzieci łączą się w pary i jedna z osób zakłada opaskę na oczy, żeby nic nie widziała, a druga jest jej przewodnikiem. Zadanie polega na przejściu przez całą salę, nie trzymając „niewidomego” partnera za rękę. Gdy wszystkie dzieci doświadczyły niewidzenia, nauczyciel zaprasza je do kręgu i zadaje pytania odnoszące się do doświadczeń i odczuć. Podczas kolejnej zabawy uczestnicy przewiązują szalikiem rękę wiodącą dziecka, aby nie mogło z niej korzystać. Prowadzący prosi, by dzieci w parze przez chwilę wykonywały jakąś czynność. Po zakończonym zadaniu nauczyciel odwiązuje dzieciom ręce i zaprasza ponownie do koła – do dyskusji na temat, jak się czuli, gdy nie mogli skorzystać ze swojej ręki. Ostatnim zadaniem z tej serii jest przygotowanie toru przeszkód w sali, przez który mają przejść pary dzieci ze związanymi nogami (lewa z prawą) i objęte rękoma na ramionach. Jest to zabawa ukierunkowana na sprawne pokonanie wszystkich przeszkód, nie na czas. Po zakończonym ćwiczeniu wszyscy znów zasiadają w kręgu i dzielą się swoim doświadczeniem na temat trudności, jakich doznali w czasie wykonywania ćwiczeń.

Dyskusja – akwarium. Doskonalenie kompetencji tworzenia i rozumienia informacji, społecznych, osobistych w zakresie uczenia się i przedsiębiorczości. Nauczyciel po przygotowaniu sali do dyskusji w formie akwarium na siedziskach kładzie losowo białe i czarne karteczki. Następnie, wprowadzając dzieci do pomieszczenia, mówi, że ludzie nie tylko z powodu niepełnosprawności bywają gorzej traktowani przez inne osoby. Podaje przykłady braku tolerancji. Potem kieruje do dzieci stwierdzenie:

„Dzieci ciemnoskóre nie powinny chodzić do przedszkola z dziećmi o jasnym kolorze skóry”. Prosi wychowanków, by chwilę się zastanowili nad tą informacją. Następnie te osoby, które siedzą na krzesłkach, na których są białe karteczki mają przyjąć, że nie zgadzają się z tym stwierdzeniem, natomiast te dzieci, które siedzą na krzesłkach z czarnymi karteczkami, mają zgadzać się z tym stwierdzeniem. Nauczyciel daje uczestnikom zajęć czas, by przedyskutowali swoje argumenty. W tym czasie ustawia krzesła naprzeciw siebie na środku. Uczestnicy zabawy zajmują miejsca naprzeciw siebie – na „krzesłach białych” i „krzesłach czarnych”. Chętni siadają pojedynczo na krzesłkach i podają swoje argumenty. Osoby, które chciałyby się wypowiedzieć podchodzą do krzesłek i zamieniają się miejscem ze swoim partnerem z zespołu. Dzieci mogą zmieniać miejsce i przechodzić na stronę przeciwną, gdy argumenty drugiego

zespołu do nich przemawiają. Po zakończonej dyskusji nauczyciel sprawdza, ile osób zgadza się, a ile nie zgadza się z tym stwierdzeniem. Następnie pomaga dzieciom wyjść z roli – jeszcze przed omówieniem dyskusji. Później zaprasza do zabawy taneczno-ruchowej. Na tablicy multimedialnej wyświetla teledysk utworu Majki Jeżowskiej ze zdjęciami dzieci z całego świata. Podopieczni mogą tańczyć, powtarzać frazy refrenu. Po zakończonej zabawie nauczyciel zaprasza wszystkich do kręgu i pyta o przeżycia i odczucia, jakich doświadczyli w czasie dyskusji. Dzieci biorą odpowiedzialność za wyrażane argumenty, starają się przewyciężyć uprzedzenia. Rozwijają swoją empatię i tolerancję wobec osób doświadczonych niepełnosprawnością, co wpływa na rozwój umiejętności samodzielnego uczenia się i odpowiedzialności za własne efekty edukacyjne.

Metoda praktyczna. Wykonanie plakatu – doskonalenie kompetencji tworzenia i rozumienia informacji, przedsiębiorczości, świadomości i ekspresji twórczej, językowych, osobistych, społecznych i w zakresie uczenia się. W dalszej części zajęć nauczyciel zaprasza dzieci do stolików, gdzie ich zadaniem będzie wykonanie dużego plakatu, składającego się z ich rysunków i napisów „TOLERANCJA” w wielu językach. Wychowawca rozdaje kolorowe paski z napisem w wielu językach. Prezentuje zapisane wyrazy i następuje wspólne globalne czytanie. Dzieci traktują napisy jako część plakatu. Wraz z nauczycielem komponują poszczególne elementy, tworząc całość na dużym arkuszu papieru. Na zakończenie każde dziecko maluje swoją dłoń farbą, odciska ją na plakacie i podpisuje imieniem. Prace z kulą ziemską zawieszają na korytarzu w przedszkolnej galerii. Stojąc przed gazetką, komentują swoje dzieła. Nauczyciel zadaje pytania odnoszące się do sensu wykonania takiego plakatu. Czy informowanie ludzi o tym, że należy szanować osoby niepełnosprawne, jest ważne? Jak myślicie, czy ludzie wokół was są tolerancyjni?

Część podsumowująca

Podsumowanie zajęć – doskonalenie kompetencji tworzenia i rozumienia informacji, społecznych, osobistych i w zakresie uczenia się i przedsiębiorczości. W ramach podsumowania nauczyciel zaprasza dzieci do stolików i rozdaje im karty pracy. Na karcie narysowane są różne sytuacje zachowania się innych ludzi wobec osób niepełnosprawnych. Dzieci mają wybrać i pokolorować te, które mieszczą się w znaczeniu słowa tolerancja. Na zakończenie prezentują swoje prace i omawiają je. Nauczyciel dziękuje dzieciom za pracę. Dokonuje oceny zaangażowania i współpracy podczas zajęć, zawieszając każdemu medal z narysowaną emotką. Dodatkowo ustawia koszyk z serduszkami, które z jednej strony mają taśmę samoprzylepną i prosi wychowanków, by wybrali serduszka i przypięli do bluzki tym rówieśnikom, z którymi dobrze im się pracowało. Następnie prowadzi rozmowę kierowaną, dopytując, czego doświadczyli uczestnicy.

Komentarz metodyczny

- Zajęcia można przeprowadzić w formie zdalnej na wybranej platformie Skype lub MS Teams. Dzieci mogą układać napis „TOLERANCJA” z przygotowanej prezentacji, na której znajdują się przedmioty, pierwsza litera odpowiada pierwszej literze hasła. Rodzice mogą zasłonić dzieciom oczy, by te kredką mogły przejść po labiryncie.

Rodzic będzie głosem wskazywał dziecku kierunek. Następnie wychowankowie mogą przedstawiać swoje prace przed kamerką.

- Można także skorzystać z zasobów Zintegrowanej Platformy Edukacyjnej – temat 19: „Różnię się wyglądem od innych” (dostęp: 9.09.2022), który porusza tematykę różnic w wyglądzie zewnętrznym. Filmik o siostrach można udostępnić i wspólnie porozmawiać o doświadczeniach dziewczynek.
- W ramach podsumowania, dzieci mogą narysować emotikony wyrażające emocje dziewczynek.
- Zajęcia można urozmaicić, zapraszając osoby niewidzące, by przedstawiły dzieciom, jak funkcjonują w świecie ludzi widzących. Do wykorzystania są filmiki na YouTube o tym, jak osoby niepełnosprawne na wózku inwalidzkim tańczą z osobą zdrową.
- Najważniejszą kwestią jest pokazanie dzieciom, że mimo niepełnosprawności, te osoby bardzo dobrze radzą sobie w życiu, gdzie jedynym ograniczeniem jest nasza wyobraźnia.
- Scenariusz bliski jest koncepcji programu wychowania przedszkolnego *Przedzskolaki w akcji* Anny Stalmach-Tkacz, Kariny Muchy i Iwony Pietruchy, ponieważ rolą nauczyciela jest moderowanie eksploracji rzeczywistości przez dzieci poprzez ruch, zabawę, doświadczanie, aby stopniowo dojrzewały ich zmysły, zdolności poznawcze i emocje.
- Nauczyciel powinien ze znaczną uwagą obserwować i wspierać tych wychowanków, którzy być może nie czują się dobrze w grupie rówieśniczej. Warto zwracać uwagę na trudności, jakich doświadczają dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Oprócz wskazań zawartych w Indywidualnym Programie Edukacyjno-Terapeutycznym lub opiniach warto też wziąć pod uwagę dodatkowe informacje. Dziecko z zaburzeniami lękowymi nadmiernie przeżywa typowe, konkretne sytuacje, jak i tworzone w swojej wyobraźni scenariusze przyszłych wydarzeń. Najczęściej podważa własną samoocенę, odmawia działań, katastrofizuje przyszłość. Historia Ani będzie dobrym nawiązaniem do emocji i uczuć, jakie są bliskie dziecku. Doświadczania różnych niepełnosprawności pozwala przełamywać lęki, a także tworzyć strategie radzenia sobie w trudnych sytuacjach. Dziecko, opracowując wspólny plakat, otrzymuje od grupy wsparcie i zrozumienie jego zaburzenia, dzięki temu może poczuć się bezpieczniej w zespole.

Anna Wojtczak – nauczycielka z ponad 30-letnim stażem, która z pasją poświęciła się pracy z dziećmi i młodzieżą. Na co dzień uczy języka polskiego, wcześniej przez dziesięć lat pracowała jako nauczycielka edukacji wczesnoszkolnej. Ukończyła studia z zakresu mediacji, readaptacji i negocjacji. Jako certyfikowana trenerka umiejętności społecznych rozwija umiejętności uczniów i nauczycieli w generowaniu określonych zachowań, które podtrzymują satysfakcjonujące relacje z innymi. Będąc trenerką wspomagającą kompetencje kluczowe, pomaga nauczycielom w takim komponowaniu jednostek lekcyjnych, aby w pełni rozwijały wszystkie kompetencje uczniów. Swoją pasją do pracy z młodzieżą dzieli się na co dzień z radami pedagogicznymi jako edukatorka w Placówce Doskonalenia Nauczycieli Grupa Edukacyjno-Szkoleniowa SOKRATES.